

DANIEL KIJEK *

Towarzystwo Wiedzy Obronnej, Warszawa, Polska

DZIAŁALNOŚĆ POLSKICH SŁUŻB SPECJALNYCH W ZAKRESIE ZWALCZANIA SZPIEGOSTWA W LATACH 2009-2020

ACTIVITIES OF POLISH SPECIAL SERVICES WITHIN COUNTERATION ESPIONAGE IN POLAND IN THE PERIOD 2009-2020

ABSTRAKT: Celem niniejszego artykułu jest opisanie działań podejmowanych przez polskie służby specjalne w zakresie przeciwdziałania szpiegostwu. W artykule tym autor przybliży zjawisko szpiegostwa w polskim prawie karnym, a także analizuje upublicznione przykłady działalności anty-szpiegowskiej i wskazuje jej największe sukcesy. W celu rozwiązania głównego problemu, zawartego w pytaniu: „w jaki sposób polskie służby specjalne realizowały zadania kontrwywiadowcze w latach 2009-2020?”, dokonana zostaje także m. in. analiza corocznych raportów z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Cezurą początkową analizowanego okresu jest rok 2009, za który po raz pierwszy ABW opublikowało raport ze swojej działalności. Zawierał on, podobnie jak kolejne raporty, odniesienie również do swojej aktywności w obszarze zwalczania szpiegostwa. Cezurę końcową zamyka luty 2020.

SŁOWA KLUCZOWE: szpiegostwo, ABW, SKW, bezpieczeństwo wewnętrzne

ABSTRACT: The main aim of this article is to characterise activities special service takes to tackle espionage. Author of below article will present phenomenon of espionage in polish criminal law by analysing public accessible examples of espionage prevention and indicate the greatest successes. To solve the main problem, which is contained in the question “How did the Polish secret services implement counterintelligence tasks in the years 2009-2020?” among other matters, author will analyse annual Internal Security Agency activities reports. The

* Daniel Kijek, Society of Defence Knowledge, Warsaw, Poland

<https://orcid.org/0000-0001-7970-0859>

danielkijek@gmail.com

initial of analysed period is 2009, for when the Internal Security Agency publishes first report on its activities. The final report completing the analysis is from year 2020.

KEYWORDS: espionage, ABW, SKW, internal security

WPROWADZENIE

Jednym z „klasycznych” zadań służb specjalnych jest prowadzenie kontrwywiadu. Choć zauważalną tendencją jest poszerzanie obszarów działalności i nadawanie tym instytucjom nowych uprawnień, to w dalszym ciągu przeciwdziałanie szpiegostwu stanowi ich najważniejsze zadanie. Środowisko bezpieczeństwa się zmienia. Zmienia się i ewoluuje również charakter współczesnych zagrożeń. Służby specjalne sięgają po nowoczesne narzędzia i metody, a także wkraczają w nowe obszary zainteresowań wywiadowczych, i nic nie wskazuje na to, aby zjawisko szpiegostwa miało zaniknąć. A wręcz przeciwnie – w dobie rewolucji informacyjnej i rywalizacji technologicznej, należy spodziewać się, że będzie ono wzrastało.

Położenie geopolityczne Polski sprzyja nasilonej działalności szpiegowskiej. Położona w centrum Europy, dokładnie między Wschodem a Zachodem, stanowi zarazem granice Unii Europejskiej i NATO. Polska jest również jednym z najważniejszych partnerów Stanów Zjednoczonych w tej części świata. Ponadto, jako państwo dobrze rozwijające się gospodarczo w minionej dekadzie (jeden z liderów wzrostu gospodarczego), wciąż szuka swoich szans na pełne skorzystanie z posiadanego potencjału i wykorzystania możliwości rozwojowych. Odbywa się ono m. in. w sferze energetycznej, gospodarczej, czy militarnej. Powyższe czynniki są najważniejszymi, choć nie jedynymi, które determinują obcą działalność szpiegowską w Polsce.

Badania nad zjawiskiem szpiegostwa są zatem bardzo w Polsce potrzebne. Niniejszy artykuł ma za zadanie wyjść tej potrzebie naprzeciw, przybliżając działalność anty-szpiegowską realizowaną przez polskie służby specjalne. W celu rozwiązania problemu badawczego zawartego w pytaniu – „w jaki sposób polskie służby specjalne realizowały zadania kontrwywiadowcze w latach 2009-2020?”, autor sięgnął m. in. po upublicznione raporty z działalności ABW, dokonując ich analizy. Niestety - ostatni z opublikowanych raportów dotyczy roku 2014, a w kolejnych latach zaprzestano ich publikacji, w związku z tym analizą objęto również potwierdzone przypadki ujawnionych incydentów i zatrzymań w związku z obcą działalnością wywiadowczą. Informacje o części z nich przekazały media. Autor przygląda się

działalności kontrwywiadowczej zarówno cywilnej (ABW) jak i wojskowej (SKW) służby specjalnej, gdyż obie te instytucje stanowią główną „zaporę” przed obcą działalnością szpiegowską na terenie Polski.

SZPIEGOSTWO – POJĘCIE I EWOLUCJA ZJAWISKA

Szpiegowanie jest pojęciem niejednoznacznym i złożonym. Te same czynności, wykonywane przez wyszkolonego w pozyskiwaniu i przekazywaniu informacji agenta, dla jednej ze stron są działalnością wywiadowczą, która wykonywana jest dla osiągnięcia rozmaitych celów, realizacji ważnych, państwowych interesów. Dla drugiej ze stron, natomiast, to nic więcej niż szpiegowanie - jednoznacznie negatywna działalność zwrócona przeciwko „gospodarzom”, zasługująca na powszechne potępienie. W zdecydowanej większości światowych systemów prawnych działalność ta jest nielegalna i surowo karana. Ujawnianym przypadkom często towarzyszy również międzynarodowy skandal.

Oczywiście, nie każdy sposób pozyskiwania informacji przez państwowe organy jest nielegalny. Literatura wymienia tradycyjnie pojęcie wywiadu „białego” - opartego na eksploracji otwartych źródeł informacji, które są w pełni jawne i powszechnie dostępne, a ich gromadzenie nie budzi wątpliwości prawnych. Wbrew pozorom – jest to najczęściej stosowany sposób gromadzenia informacji. Wywiad „czarny”, natomiast, to pozyskiwanie informacji metodami nie mieszczącymi się w granicach prawa i jednoznacznie nieetycznymi. Należą do nich, chociażby: podsłuchy, nielegalne rejestrowanie obrazu i dźwięku, korupcja, szantaż, kradzieże tożsamości¹. Istotą jest to, że zdobywane w ten sposób informacje są niedostępne, lub wręcz utajnione. Spotkać można się także z wywiadem „szarym”, choć jego definicja nie jest tak precyzyjna jak wywiadu „białego” i „czarnego” – „są to działania, które nie mogą być zaklasyfikowane jednoznacznie. Są one legalne ale nieetyczne. Obejmują m. in. inwigilację (obserwację, monitoring), infiltrację oraz działania o charakterze socjotechnicznym”².

W polskim systemie karnym szpiegostwo jest obecne od 1928 (wcześniej opierano się na trzech różnych systemach, będących spuścizną okresu zaborów), kiedy to wprowadzone zostało Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. o karach za szpiegostwo

¹ D. Mider, J. Garlicki, W. Mincewicz, *Pozyskiwanie informacji z Internetu metodą Google Hacking – biały, szary czy czarny wywiad?*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2019, nr 20, s. 70.

² Ibidem.

i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu³. Zgodnie z ówczesną wykładnią szpiegostwo stanowiło dostarczanie obcemu rządowi wiadomości, zarówno prawdziwych jak i nieprawdziwych. W świetle kodeksu karnego z 1932 roku⁴, szpiegostwem było wchodzenie w porozumienie z osobą działającą w interesie obcego państwa. Kodeks karny z 1969 roku⁵ przewidywał nawet karę śmierci za udział w obcym wywiadzie i udzielanie mu wiadomości⁶.

Obecnie obowiązujący kodeks karny z 1997 roku⁷ reguluje przestępstwo szpiegostwa w art. 130:

§ 1. Kto bierze udział w działalności obcego wywiadu przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 2. Kto, biorąc udział w obcym wywiadzie albo działając na jego rzecz, udziela temu wywiadowi wiadomości, których przekazanie może wyrządzić szkodę Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 3. Kto, w celu udzielenia obcemu wywiadowi wiadomości określonych w § 2, gromadzi je lub przechowuje, wchodzi do systemu informatycznego w celu ich uzyskania albo zgłasza gotowość działania na rzecz obcego wywiadu przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 4. Kto działalność obcego wywiadu organizuje lub nią kieruje, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 5 albo karze 25 lat pozbawienia wolności.

Określone w aktualnym kodeksie karnym przestępstwo szpiegostwa jest w swojej treści najobszerniejszym na tle poprzednich aktów. Mimo tego spotkać się można z opinią, iż przeszło dwudziestoletni okres obowiązywania obecnego kodeksu wywołuje wątpliwości na temat

³ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. *o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu* (Dz.U. z 1928 r. nr 18 poz. 160).

⁴ Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 11 lipca 1932 r. *Kodeks karny* (Dz.U. z 1932 r. Nr 60, poz. 571).

⁵ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. *Kodeks karny* (Dz. U. z 1969 r. Nr 13, poz. 94 z późn. zm.).

⁶ Szerzej na temat ewolucji szpiegostwa w polskim prawie, m. in. : P. Burczaniuk, *Przestępstwo szpiegostwa – rys historyczny, aktualne regulacje na tle doświadczeń praktycznych i analizy prawnoporównawczej wybranych państw* [w] *Uprawnienia służb specjalnych z perspektywy współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa narodowego. Wybrane zagadnienia*, P. Burczaniuk (red.), Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Warszawa-Emów 2017, T. Kuczur, *Historyczne i prawne uwarunkowania przestępstwa szpiegostwa w Polsce w XX wieku*, „Dzieje Najnowsze” 2020, Rocznik LII, A. Lebieńdowicz, *Istota szpiegostwa w polskim prawie karnym*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2017, Zeszyt 2(26).

⁷ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny* (Dz.U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).

skutecznego sposobu zabezpieczania interesów naszego państwa przed inwigilacją obcych służb⁸. Są one związane z interpretacją znamion powyższego przestępstwa. Wątpliwości budzą m. in. braki definicyjne (np. termin „wiadomości”), czy też trudności w jednoznacznym określeniu przydatności pozyskanych informacji dla obcego państwa, co obniża możliwość skutecznego ścigania sprawców. Problematiczna jest też kwestia przesłanki dotyczącej działalności skierowanej przeciwko państwu polskiemu. Wynika z niej, że ewidentnie szpiegowskie działanie na terenie RP, które jest (często tylko pozornie) skierowane przeciwko innemu państwu niż Polska, według tej wykładni jest dopuszczalne. I mimo, że w bezpośredni sposób nie wyrządza szkody dla polskich interesów, to może się odbywać ze szkodą dla pozycji międzynarodowej RP i wiarygodności wśród zagranicznych partnerów. Z pewnością są to zagadnienia, z którymi należy się zmierzyć na gruncie prawodawczym, aby ułatwiać ściganie sprawców szpiegostwa i lepiej odpowiadać na wyzwania rzeczywistości.

Szpiegostwo, podobnie jak środowisko bezpieczeństwa, zmienia się i ewoluuje. Priorytetem dla agencji wywiadowczych nie są już kwestie militarne, dotyczące wielkości i jakości wrogiego oręża, czy też jego rozmieszczenia. Oczywiście – w dalszym ciągu państwa starają się mieć te informacje także uporządkowane, niemniej jednak w aktualnych uwarunkowaniach, azymut większości służb specjalnych zorientowany jest na takie obszary, jak: gospodarka (biznes), nowoczesne technologie, nauka, a nawet kultura. Informacja, stała się w dobie rewolucji informacyjnej, olbrzymią wartością, a wiek XXI nazywa się nawet „wiekiem informacji”. Posiadanie odpowiedniej wiedzy we właściwym czasie, staje się wręcz towarem strategicznym⁹.

Oprócz zmian priorytetów w obszarach działalności, inną cechą związaną z pozyskiwaniem informacji jest obecnie przenoszenie działalności szpiegowskiej do cyberprzestrzeni. Wywiad osobowy (agenturalny) traci swoje znaczenie, na rzecz infrastruktury elektronicznej, choć zapewne nigdy nie zostanie wyparty. Służby specjalne korzystają z dobrodziejstw technologii od czasu powszechnej dostępności Internetu, co należy datować od połowy lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Informatyzacja przestrzeni, zarówno publicznej, jak i prywatnej, stanowi doskonałą bazę dla działalności szpiegowskiej, która może przejawiać się np. we

⁸ Zob. F. Fetke, *Szpiegostwo w polskim prawie karnym – czy istnieje potrzeba zmian legislacyjnych?*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2010, nr 3, s. 93, A. Lebiec, *Istota szpiegostwa...*, op. cit., s.48-49, S. Hoc, *Raz jeszcze o penalizacji szpiegostwa w kodeksie karnym* [w] *Pro dignitate legis et maiestate iustitiae. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Witolda Kuleszy*, A. Liszewska, J. Kulesza (red.), Łódź 2020, s. 773-798.

⁹ K. Głowacki, *Wywiad i szpiegostwo gospodarcze*, „Zeszyty Naukowe Ruchu Studenckiego” 2013, nr 2, s. 98.

włamaniach do sieci informatycznych i komputerowych baz danych, podsłuchach linii telefonicznych, instalacji szpiegowskiego oprogramowania w smartfonach. Możliwości jest wiele, więc służby specjalne muszą wciąż nadążać za kolejnymi przestępczymi metodami, a wręcz je przewidywać. Jednym z narzędzi do skuteczniejszej walki z cyberprzestępczością jest powołany w 2008 roku Rządowy Zespół Reagowania na Incydenty Komputerowe CERT.GOV.PL, który działa w ramach Departamentu Bezpieczeństwa Teleinformatycznego ABW. Do jego głównych zadań należy rozpoznawanie i przeciwdziałanie cyberzagrożeniom, w szczególności dla krytycznej infrastruktury teleinformatycznej, koordynacja przepływu informacji i kreowanie polityki w zakresie ochrony przed cyberzagrożeniami¹⁰.

Już pierwszy opublikowany raport z działalności ABW¹¹ wskazuje, w części poświęconej kontrwywiadowi, iż wiele obcych służb specjalnych odchodzi od klasycznego tworzenia sieci agenturalnej, wybierając działalność lobbingową. Świadczy to stałej ewolucji i kolejnych kierunkach rozwoju, jakie przyjmuje działalność szpiegowska. Służby specjalne, a ściślej – rządy państw, w interesie których te służby funkcjonują, poszukują nowych rozwiązań, już nie tylko na pozyskiwanie informacji, ale też niejako na wywieranie bezpośredniego wpływu na różne procesy. Starają się jednak swoje działania legitymizować („biały” wywiad, czy legalna w Polsce działalność lobbingowa). W związku z tym, iż jest to jednak działalność dotycząca podstawowych interesów Polski, w których wykonywaniu łatwo o przekroczenie ram prawnych, polskie służby kontrwywiadowcze muszą zachowywać stałą czujność w monitorowaniu obszarów szczególnie narażonych na obcą działalność szpiegowską.

DZIAŁALNOŚĆ ANTY-SZPIEGOWSKA W ŚWIELE RAPORTÓW ABW

W Polsce dwie służby specjalne odpowiadają bezpośrednio za osłonę kontrwywiadowczą kraju. Cywilne ABW oraz wojskowe SKW. Zadania o tym charakterze wynikają z ich ustaw kompetencyjnych:

„Do zadań SKW należy:

¹⁰ *Rządowy program ochrony cyberprzestrzeni RP na lata 2009-2011. Założenia*, Warszawa 2009, s.13.

¹¹ *Raport z działalności ABW za rok 2009*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2010, nr 2, s. 202.

1) rozpoznawanie, zapobieganie oraz wykrywanie, popełnianych przez żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową, funkcjonariuszy SKW i SWW oraz pracowników SZ RP i innych jednostek organizacyjnych MON, przestępstw:

b) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej określonych w rozdziale XVII ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny oraz takich czynów skierowanych przeciwko państwom obcym, które zapewniają wzajemność”¹².

Wymieniony rozdział XVII Kodeksu Karnego dotyczy m. in. takich przestępstw, jak: zdrada dyplomatyczna, szpiegostwo, dezinformacja wywiadowcza. Wśród zadań SKW wymienia się również:

„prowadzenie kontrwywiadu radioelektronicznego oraz przedsięwzięć z zakresu ochrony kryptograficznej i kryptoanalizy”¹³.

Z kolei ustawa regulująca działalność ABW nadaje Agencji następujące zadania:

„Do zadań ABW należy:

2) rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw:

a) szpiegostwa, terroryzmu, bezprawnego ujawnienia lub wykorzystania informacji niejawnych i innych przestępstw godzących w bezpieczeństwo państwa”¹⁴.

W związku z tym, iż SKW skupia swoje zadania na obszarze militarnym, ABW obejmuje swoim spektrum wszystkie pozostałe obszary. Dlatego też ta druga instytucja uznawana jest za wiodącą polską służbę kontrwywiadowczą. Oczywiście, rola kontrwywiadu wojskowego jest, dla polskiej obronności i gotowości sił zbrojnych, nie do przecenienia.

W latach 2009-2014 ABW publikowało raporty ze swojej działalności¹⁵. Miały one być, zgodnie ze słowami ich ówczesnego szefa - Krzysztofa Bondaryka - świadectwem przejrzystości

¹² Art. 5 ust. 1 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. *o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego i Służbie Wywiadu Wojskowego* (Dz.U. 2006 Nr 104 poz. 709).

¹³ Art. 5 ust. 1, ustawy *o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego...* (op. cit.).

¹⁴ Art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy z dnia 24 maja 2002 r. *o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu* (Dz.U. 2002 Nr 74 poz. 676).

¹⁵ Zob. również: M. Świerczek, *Aktywność w Polsce służb specjalnych państw powstałych po rozpadzie ZSRR na podstawie „Raportów z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego” za lata 2009-2012*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013, wydanie specjalne, B. Sprengel, *Ochrona kontrwywiadowcza realizowana przez ABW w świetle jej raportów z lat 2009–2014* [w] *Służby specjalne we współczesnym państwie*, Z. Siemiątkowski, A. Zięba (red.), Warszawa 2016.

działań Agencji, elementem prewencji oraz komunikacji ze społeczeństwem¹⁶. Trudno nie zgodzić się z tym, iż publikowanie ogólnych podsumowań, zawierających także charakterystykę aktualnych kierunków i obszarów działalności, stanowiła pozytywną jakość i otwierała przestrzeń do dyskursu na temat zarówno Agencji, jak i służb specjalnych w ogóle. Oczywiście, publikowane informacje nie zawierały treści niejawnych, ani zdradzających szczegóły prowadzonych czynności. Niestety, ostatni z raportów ukazał się 2015 roku i dotyczył działalności ABW za rok poprzedni. Po tym raporcie, bez podania oficjalnego powodu, zaprzestano publikowania kolejnych. Niemniej jednak, te które się ukazały mogą istotnie pomóc w zobrazowaniu kontrwywiadowczej działalności polskich służb specjalnych.

Pierwszy raport omawiał działalność ABW za rok 2009¹⁷. Wydzielony w nim został podrozdział „Kontrwywiadowcza ochrona RP”. Zawierał on krótką charakterystykę współczesnych działań szpiegowskich, zwrócono w nim także uwagę na znaczenie Polski dla międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa, determinujące działalność obcych służb na terenie RP. O anty-szpiegowskiej działalności ABW w bezpośredni sposób wskazuje dalsza część rozdziału, w której wymienione zostało zatrzymanie rosyjskiego agenta wywiadu wojskowego GRU, działającego na szkodę Polski. Za tą sprawę funkcjonariusze ABW zostali odznaczeni przez Prezydenta RP. Wymieniono także inną sprawę, związaną z zatrzymaniem (w 2008 roku) funkcjonariusza ABW, oskarżonego o działanie na rzecz obcego wywiadu i ujawnienie tajemnicy państwowej. Funkcjonariusz ten współpracował z obywatelką Białorusi prowadzącą działalność szpiegowską na szkodę Polski.

Pierwszy z raportów dość oszczędnie opisywał kontrwywiadowczą działalność ABW. Niemniej jednak można z niego wywnioskować, że główna aktywność szpiegowska na terenie Polski pochodzi z kierunku wschodniego (Rosja, Białoruś). Inny, nasuwający się wniosek, to poważne zagrożenie, jakie stanowi możliwość werbunku i współpracy polskich funkcjonariuszy z obcym wywiadem, czego doświadczyła ABW. Wiedza agentów służb wywiadowczych jest szczególnie cenna, a jej ujawnienie może zaprzepaścić nawet lata pracy, nie wspominając o narażeniu na niebezpieczeństwo osobiste innych, powiązanych z tymi agentami osób.

¹⁶ K. Bondaryk, *Cztery lata z życia ABW. Dobre praktyki i modernizacja*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2011, nr 5, s. 19.

¹⁷ *Raport z działalności ABW za rok 2009...*(op. cit.), s. 202.

Werbunek funkcjonariusza ABW świadczy o znaczących wpływach obcych służb na terenie RP i ich dużych możliwościach operacyjnych.

Raport z działalności ABW za roku 2010¹⁸ jest bardziej obszerny od swojego poprzednika. Pada w nim m. in. istotna informacja, że według ustaleń agentów ABW, ok. 300 dyplomatów akredytowanych w Polsce jest funkcjonariuszami obcych służb specjalnych. Podejmowanie wobec nich czynności kontrwywiadowczych, podobnie jak ściganie, jest szczególnie utrudnione, ze względu na ich specjalny status. W raporcie podkreślono zainicjowanie w 2010 roku odbudowy polskiego radiokontrwywiadu. Według dokumentu, wynikało to z wciąż dużego zainteresowania służb specjalnych tą tradycyjną formą prowadzenia działalności wywiadowczej, wbrew mylnemu przeświadczeniu o całkowitym wyparciu go przez technikę elektroniczną.

Podobnie jak w poprzednim raporcie, tak i w tym ABW podzieliła się sukcesami związanymi z wykryciem szpiegów. Chodziło mianowicie o Tadeusza J., w sprawie którego postępowanie Agencji zakończyło się wyrokiem skazującym za szpiegostwo na rzecz Rosji. Warte nadmienienia jest to, że szpieg ten w swojej działalności korzystał właśnie z urządzeń kryptograficznych. Autorzy raportu podali także, że w 2010 roku prowadzono 4 śledztwa dotyczące szpiegostwa, natomiast w 2009 roku – 6 śledztw.

W raporcie znalazł się również rozdział dotyczący działalności profilaktycznej ABW, w tym w zakresie kontrwywiadu. Działania Agencji polegały na przeprowadzaniu szkoleń wśród urzędników mających kontakt z informacjami niejawnymi. Na szkoleniach tych przybliżano zagrożenia ze strony obcych służb specjalnych, z jakimi mogą się spotkać w swojej pracy. Tylko w roku 2010 przeszkolonych zostało 2400 urzędników.

Kolejny raport, opublikowany został w roku 2012 i dotyczył działalności z roku poprzedniego¹⁹. W porównaniu do poprzednich dokumentów ten charakteryzuje się mniejszą ogólnością i większym skonkretyzowaniem swojego przekazu. Autorzy po raz pierwszy wskazali na bezpieczeństwo energetyczne, jako obszar o szczególnym narażeniu na działalność szpiegowską. Wprost wymienili również Federację Rosyjską, jako głównego zainteresowanego

¹⁸ *Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2010 r.*, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Warszawa 2011.

¹⁹ *Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2011 r.* Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Warszawa 2012.

tym obszarem. Konkluzja ta podparta została rozpoznaniem kontrwywiadowczym ABW, wykazującym duże zainteresowanie rosyjskiego wywiadu kwestią energii w Polsce.

W raporcie z roku 2011 powrócono także do kwestii aktywności wywiadu białoruskiego na terenie RP. Rozpoznanie ABW wykazuje, iż działalność ta koncentruje się na inwigilacji Białorusinów przybywających do Polski i przypomina charakter działalności Służby Bezpieczeństwa PRL wobec polskiej emigracji na Zachodzie. Raport wspomina też o działaniu zapobiegawczym ABW wobec dwóch Białorusinów wykonujących zadania zlecone przez białoruski wywiad. Działanie to dotyczyło wniosków o cofnięcie możliwości osiedlenia się w Polsce.

Raport informuje też o zwiększonej obsadzie dyplomatycznej wielu państw na terenie Polski, które związane było z polską prezydencją w Unii Europejskiej. Wiązało się ono ze zwiększeniem liczby agentów wywiadu wśród personelu dyplomatycznego. ABW rekomendowała także odmowę akredytacji dla jednego z dyplomatów, który wcześniej przejawiał aktywność wywiadowczą w Polsce (nie podano z jakimi wywiadem był związany).

Utrwaliła się tendencja do prezentowania w raportach liczby prowadzonych przez ABW śledztw dotyczących szpiegostwa. Z dotychczasowych raportów wynika zauważalnie zmniejszona ich liczba, która w roku 2011 wyniosła ledwie 2. Nie można jednoznacznie stwierdzić, czy jest to pozytywna, czy negatywna informacja. Z jednej strony malejąca liczba postępowań powinna cieszyć, jednak z drugiej ciężko sobie wyobrazić, żeby była ona spowodowana zmniejszeniem szpiegowskiej działalności w Polsce. Zmniejszyła się również liczba urzędników przeszkolonych przez ABW w zakresie profilaktyki kontrwywiadowczej, która wyniosła 1100 osób.

Kolejny raport dotyczył działalności ABW za rok 2012²⁰. Zawiera on informację o blisko 200 dokumentach o charakterze analityczno-informacyjnym, jakie sporządziła Agencja i przekazała właściwym organom. Większość dotyczyła zagrożeń ekonomicznych, energetycznych, czy związanych z korupcją w sektorze publicznym. Część z nich traktowała także o zagrożeniach wynikających z działalności na terenie Polski obcych służb specjalnych.

²⁰ *Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2012 r.*, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Warszawa 2013.

Z raportu wynika, iż uwaga obcych służb wywiadowczych zwrócona była na Polskę ze względu na zaangażowanie władz w programy dotyczące wspierania praw człowieka w byłych krajach ZSRR, jak np. „Partnerstwo Wschodnie” oraz organizacji EURO 2012. W dalszym ciągu podkreślano obszar energetyki, jako główne zainteresowanie służb rosyjskich.

W raporcie, w porównaniu do poprzednich, zabrakło statystyk dotyczących śledztw oraz kontrwywiadowczej profilaktyki wśród urzędników mających kontakt z informacjami niejawnymi. Wspomniano, natomiast, o aktywności ABW związanej z wnioskowaniem do właściwych urzędów o odmowie niektórym obcokrajowcom prawa do pobytu na terenie Polski oraz nieudzielenie polskiego obywatelstwa. Oczywiście, działania te były poprzedzone pracą operacyjno-rozpoznawczą i analityczną funkcjonariuszy Agencji względem aplikujących osób. Wymieniono również aktywność Agencji w kwestii monitoringu tzw. małego ruchu granicznego z Obwodem Kaliningradzkim.

Raport z działalności za rok 2013²¹ najobszerniej z dotychczasowych raportów potraktował kwestię działalności kontrwywiadowczej. Potwierdził, po raz kolejny, bardzo duże zainteresowanie rosyjskich służb specjalnych sprawami polskiej energetyki, szczególnie kwestii dywersyfikacji dostaw, perspektyw przed energetyką jądrową, czy gazem łupkowym. Znowu uznano polską aktywność w polityce wschodniej oraz w strukturach NATO za determinujące zwiększone zainteresowanie Polską przez zagraniczne służby wywiadowcze.

Bardzo istotne, w raporcie za rok 2013, było zamieszczenie ogólnej charakterystyki działań obcych służb wywiadowczych na terenie RP. Najważniejsze wnioski, płynące z tej charakterystyki to: koncentracja na kwestiach naukowo-technicznych, gospodarczych i politycznych, zainteresowanie osobami dysponującymi wiedzą z zakresu bezpieczeństwa i interesów Polski, korzystanie w swojej działalności z nowoczesnych rozwiązań technicznych i teleinformatycznych i duży udział aktywności lobbingowej²².

Tradycyjnie już, Agencja pochwaliła się w raporcie zdemaskowaniem szpiegów. Tym razem chodziło o oficera rosyjskiej Służby Wywiadu Zagranicznego, którego działalność określono mianem „agresywnej” względem polskich interesów i uznano za *persona non grata*. Wysoka aktywność rosyjskiego wywiadu związana była w 2013 roku m. in. z przeprowadzanymi przez

²¹ Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2013 r., Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Warszawa 2014 r.

²² Ibidem, s. 20.

Federację Rosyjską i Republikę Białorusi manewrami wojskowymi „Zapad 2013”. Rosyjskie służby wywiadowcze szczegółowo monitorowały polityczne reakcje i opinie na temat manewrów, dążąc także do wpływania na ich pozytywny odbiór w zachodnich mediach.

Kontrwywiadowcza działalność ABW w 2013 roku pozwoliła na zwiększenie informacji dotyczących metod działalności białoruskiego wywiadu w Polsce. W poprzednich raportach podkreślano wzmożoną aktywność wśród środowisk białoruskiej emigracji, raport z 2013 poszerza tę wiedzę o sprawy gospodarcze, jak poszukiwanie rynków zbytu i przestrzeni inwestycyjnych dla swoich firm. Kontrwywiad ABW ujawnił również zainteresowanie Białorusi polskim sektorem zbrojeniowym.

Autorzy raportu wzmiankowali w nim także o ujawnieniu powiązań obywatela Wspólnoty Niepodległych Państw z jego rodzimymi służbami, co poskutkowało wnioskiem ABW o cofnięcie zgody na pobyt w Polsce. Po raz kolejny, na skutek rozpoznania funkcjonariuszy Agencji, odrzucono wniosek obywatela Białorusi o polskie obywatelstwo. Liczba śledztw w sprawie o szpiegostwo spadła natomiast do jednego.

Ostatni z raportów, jakie opublikowała ABW, dotyczył działalności za rok 2014²³. W nim również szeroko potraktowano kwestię kontrwywiadu. Tradycyjnie stwierdza on wysoką aktywność rosyjskich służb specjalnych na terenie RP, które w dużej mierze opierały się na działaniach propagandowych w przestrzeni medialnej. Ukierunkowane były głównie na próbach dyskredytowania polskiego stanowiska w sprawach kryzysu ukraińskiego oraz eksponowanie trudnych doświadczeń historycznych między Polską a Ukrainą w celu podsycania wzajemnych antagonizmów.

Podobnie jak w raporcie z 2013 roku, autorzy krótko scharakteryzowali główne metody działalności rosyjskiego wywiadu, które powielają się z wnioskami z poprzedniego raportu. Najważniejszym sukcesem ABW w zakresie kontrwywiadu okazało się zatrzymanie polskiego obywatela powiązanego z rosyjskim wywiadem wojskowym pod zarzutem szpiegostwa oraz uznanie za *persona non grata* dwóch rosyjskich dyplomatów.

²³ Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2014 r., Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Warszawa 2015.

Ponownie poświęcono miejsce działalności służb białoruskich - w efekcie działań ABW postawiono zarzut szpiegostwa białoruskiemu obywatelowi oraz wydano z Polski attaché wojskowego ambasady Białorusi w Polsce.

Zawarto też informację o wszczęciu w 2014 roku 4 postępowań dotyczących szpiegostwa. Ogólnie prowadzonych przez ABW było 5 postępowań z art. 130 kk i 132 kk. Oznacza to znaczny wzrost w stosunku do poprzednich raportów, w których wyraźnie zauważyć można było spadek ilości postępowań o szpiegostwo.

Niestety, jak wspomniano wcześniej, bez podania oficjalnych powodów, zaprzestano publikacji corocznych raportów na roku 2014. Zaniechanie publikacji pokryło się czasowo ze zmianą ekipy rządowej w 2015 roku i domniemać można, że prezentowanie wniosków z działalności ABW uznano za przekroczenie pewnej „dyskrecji” przynależnej służbom specjalnym. Niemniej jednak raporty z lat 2009-2014 stanowią doskonałe źródło jawnych informacji dla przeprowadzanych analiz działalności Agencji. Nabierają one szczególnego znaczenia w kwestii analizy osłony kontrwywiadowczej, który to obszar jest z zasady otoczony największą aurą niejawności. Po zakończeniu publikacji raportów, informacji z tego zakresu pozostaje szukać niemal wyłącznie wśród doniesień medialnych i oficjalnych przekazów Agencji.

UPUBLICZNIONE DZIAŁANIA ABW I SKW W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA SZPIEGOSTWU PO 2014 ROKU

Służby specjalne, które niechętnie przekazują opinii publicznej szczegółowych informacji na temat swej działalności, znaczącymi efektami swej pracy dzielą się nader chętnie. Szczególnie, gdy chodzi o bardzo nośną medialnie kwestię ujawniania szpiegów obcych służb. ABW oraz SKW, jak wszystkie służby specjalne, „lubią” pewien pozytywny rozgłos swoich sukcesów, dlatego też co pewien czas wychodzą na światło dzienne informacje o zatrzymaniach osób pod zarzutem szpiegostwa lub wydaleniach zagranicznych dyplomatów z Polski. Działalność szpiegowska pod osłoną dyplomatyczną jest powszechnie stosowana na całym świecie²⁴. Nie zawsze, jednak, informacja o zdemaskowaniu dyplomatów przez kontrwywiad przedostaje się do mediów. Jest to związane ze specyfiką polityki zagranicznej, w której górę biorą czasami

²⁴ M.A.Kamiński, *Intelligence Sources in the Process of Collection of Information by the U.S. Intelligence Community*, „Security Dimensions”, 2019, t. 32, <http://10.5604/01.3001.0014.0988>, s. 82–105.

interesy międzynarodowe lub, w niektórych przypadkach, podjęcie z takim szpiegiem współpracy²⁵. Dlatego też takie informacje przedostają się rzadko.

Jednym z największych sukcesów SKW było zatrzymanie w 2014 roku po blisko trzech latach pracy operacyjnej, podpułkownika Zbigniewa J. Byłemu pracownikowi Ministerstwa Obrony Narodowej zarzucono szpiegostwo na rzecz Rosji, do którego się przyznał. Zatrzymany przekazywał rosyjskiemu wywiadowi informacje dotyczące żołnierzy, wobec których toczyły się postępowania dyscyplinarne. Wiedza o tym mogła służyć Rosjanom do poszukiwania okazji werbunkowych wśród żołnierzy. W związku z tą sprawą wydalony został z Polski przedstawiciel rosyjskiej ambasady, prowadzący Zbigniewa J. SKW, które obserwowało Rosjanina podejrzewając go o bycie oficerem GRU, zostało naprowadzone przez niego prosto na Zbigniewa J.

W 2014 roku ABW rozpracowało, a następnie zatrzymało, prawnika Stanisława Sz., posiadającego polskie i rosyjskie obywatelstwo. Zebrany przez SKW materiał dowodowy wskazywał na wieloletnią działalność szpiegowską Stanisława Sz. na rzecz Rosji (GRU), zwłaszcza w obszarze paliwowym. Oskarżony uczestniczył w wielu ważnych przedsięwzięciach związanych z energetyką, w tym budowy gazoportu w Świnoujściu. Brał udział także w pracach Sejmowej Komisji Gospodarki. Sąd Okręgowy w Warszawie uznał w 2017 roku Stanisława Sz. za winnego przestępstwa szpiegostwa, m. in. poprzez uzyskanie dostępu, a następnie skopiowanie niejawnego raportu Najwyższej Izby Kontroli, pozyskanie nieoficjalnych informacji z nadzwyczajnej Komisji do Spraw Energetyki i Surowców, czy też działania propagandowe deprecjonujące polską działalność w obszarze energetyki²⁶. Z treści wyroku wynika, iż pozyskiwał on także źródła osobowe i przekazywał informacje o nich oficerom GRU, z którymi odbywał spotkania operacyjne²⁷. Powyższa sprawa potwierdza szczególne zainteresowanie Federacji Rosyjskiej kwestią polskiej gospodarki, zwłaszcza w obszarze energetycznym.

²⁵ M. Górka, *Rola i zadania kontrwywiadu w obszarze funkcjonowania państwa z uwzględnieniem wybranych aspektów polityki bezpieczeństwa III RP*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2017, nr 2, s. 17, w roku 2016 wprowadzono do ustawy o ABW i AW (art.22b) oraz SKW i SWW (art. 27a) instytucję tzw. „szpiega koronnego”, szerzej: S. Hoc, *o tak zwanym szpiegu i terroryście koronnym* [w] „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego. Tom XLIII. Księga Jubileuszowa Profesora Tomasza Kaczmarka”, J. Giezek, D. Gruszecka, T. Kalisz (red.), Wrocław 2017.

²⁶ Szerzej: Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 20.03.2017 r. w sprawie sygn. akt. XII K 91/16.

²⁷ Ibidem.

W maju 2016 głośnym echem odbiła się sprawa zatrzymania Mateusza P., polityka, byłego działacza Samoobrony i założyciela prorosyjskiej partii Zmiana. Aresztowania dokonała, po wielomiesięcznym śledztwie, ABW. Zarzucono mu m. in. propagowanie rosyjskich interesów i przyjmowanie zadań operacyjnych, za które pobierał wynagrodzenie²⁸. Piskorski był tymczasowo aresztowany przez blisko trzy lata. Według zebranego przez Agencję materiału dowodowego, jego działalność polegała w szczególności na kształtowaniu opinii w Polsce i manipulowanie informacjami, czego miał się dopuszczać poprzez swoje rozległe kontakty i wpływy. Sprawa Mateusza P. przywoływać może kwestię wspomnianej wcześniej anachronicznej definicji szpiegostwa w prawie karnym. Przesłanka o konieczności współpracy z wywiadem państwa obcego nijak ma się do współczesnych metod działania przeróżnych podmiotów o charakterze wywiadowczym. Podmioty te nie są służbami specjalnymi, a jednak realizują interesy obcych państw, wbrew polskiemu interesowi. Być może ta trudność stała się jedną z przyczyn blisko dwuletniego oczekiwania na wniesienie aktu oskarżenia przeciwko Piskorskiemu.

W 2018 roku ABW zatrzymała Marka W., urzędnika Ministerstwa Gospodarki, a następnie Energii, który z racji pełnionego stanowiska posiadał bardzo obszerną wiedzę z zakresu energetyki i funduszy europejskich. Markowi W., dzięki działaniom ABW, udowodniono współpracę z rosyjskim GRU. Przekazywał on m. in. informacje w sprawie projektów dywersyfikacji dostaw paliw oraz działań rządu w sprawie Nord Stream II. Jego działalność obejmować miała także pozyskiwanie informacji o innych pracownikach ministerstw, którzy byli w zainteresowaniu GRU²⁹. Przykłady Marka W. oraz podpułkownika Zbigniewa J. pokazują dobitnie, że sieć wpływów agentury rosyjskiej w Polsce jest na tyle wysoka, że pozwala na werbowanie i prowadzenie osób piastujących wysokie stanowiska, także w strategicznych urzędach.

W 2019 roku szerokim echem odbiło się zatrzymanie pod zarzutem szpiegostwa dwóch obywateli - Polski oraz Chin. Polak – Piotr D., to były oficer ABW, specjalista w dziedzinie IT, w momencie zatrzymania piastował stanowisko dyrektora w firmie Orange Polska, natomiast Chińczyk - Wanga W. to dyrektor międzynarodowego teleinformatycznego giganta – Huawei,

²⁸ E. Siedlecka, *Polityk szpiegiem?*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1750256,1,polityk-szpiegiem.read> (dostęp: 27.02.2020 r.).

²⁹ Zespół Wpolityce.pl, <https://wpolityce.pl/kryminal/453845-marek-w-skazany-za-szpiegostwo-na-rzecz-gru> (dostęp: 27.02.2020 r.).

który wcześniej pracował w chińskim konsulacie w Gdańsku. ABW ustaliła, iż mężczyźni działali na rzecz chińskich służb specjalnych, co jest swoistym *novum* biorąc pod uwagę wcześniejsze zatrzymania, wśród których dominowali szpiedzy rosyjscy i białoruscy.

Przypuszczać należy, iż wzrost pozycji Chin na arenie międzynarodowej skutkować będzie w przyszłości coraz większą aktywnością tamtejszych służb wywiadowczych. Niepokojące wydawać się może to, iż wywiad Chińskiej Republiki Ludowej sięga po byłych oficerów służb specjalnych. Agenturalna „wartość” Piotr D. oczywiście mogła ograniczać się w tym przypadku wyłącznie do jego doświadczenia i wiedzy w zakresie teleinformatyki, gorzej jeśli opierała się na doskonałej znajomości funkcjonowania ABW. Jeśli tak, to świadczyć to może o niebezpiecznym dążeniu chińskiego wywiadu do penetracji wśród polskich służb specjalnych. Być może ABW posiada już tę wiedzę ale dla dobra sprawy nie upublicznia jej. Niemniej jednak chińska aktywność wywiadowcza staje się ogromnym wyzwaniem dla polskiego kontrwywiadu, tym bardziej w kontekście wdrażania inicjatywy Jedwabnego Szlaku.

Pomimo braku publikacji corocznych raportów z działalności ABW, jak miało to miejsce w latach 2009-2014, na stronie internetowej Agencji pojawiła się publikacja zatytułowana „Ochrona Bezpieczeństwa Wewnętrznego Państwa i Obywateli w latach 2015-2019. Największe wyzwania”³⁰. Raport ten jest krótkim, zaledwie czterostronicowym, i bardzo ogólnym podsumowaniem działalności ABW w latach 2015-2019. Podane zostają w nim informacje o wydaleniu łącznie pięciu dyplomatów Federacji Rosyjskiej (jednak czworo w ramach reakcji na próbę otrucia byłego rosyjskiego agenta - Sergieja Skripala) oraz o zatrzymaniu łącznie pięciu osób pod zarzutem szpiegostwa (trzech dla Rosji, dwóch dla Chin). Zgodnie z treścią raportu, w powyższym przedziale czasowym ABW, w ramach profilaktyki kontrwywiadowczej, przeszkoliła ponad 58 tys. urzędników. SKW, natomiast, takowych raportów nigdy nie upubliczniała.

PODSUMOWANIE

³⁰ Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, *Ochrona Bezpieczeństwa Wewnętrznego Państwa i Obywateli w latach 2015-2019. Największe wyzwania*, <https://www.abw.gov.pl/pl/aktualnosci-1/1589,OCHRONA-BEZPIECZENSTWA-WEWNETRZNEGO-PANSTWA-I-OBYWATELI-W-LATACH-2015-2019.html> (dostęp: 28.02.2020).

Analiza opublikowanych raportów z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, a także upublicznionych przykładów ujawnienia agentów i współpracowników obcych służb specjalnych przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Służbę Kontrwywiadu Wojskowego pozwoliła na wysnucie następujących wniosków: działalność polskich służb specjalnych w latach 2009-2020 w zakresie przeciwdziałania szpiegostwu opierała się w głównej mierze na:

- operacyjnym rozpracowywaniu osób szpiegujących na rzecz obcych służb wywiadowczych i gromadzeniu materiału dowodowego przeciwko nim, które niemal każdego roku skutkowało możliwością postawienia zarzutów z art. 130 kk. Stale dominującym zagrożeniem jest agentura rosyjska, wyraźnie zaznacza się także aktywność białoruskich służb specjalnych,
- penetrowaniu szpiegowskiej działalności pod przykryciem dyplomatycznym, które kilkakrotnie skutkowało uznaniem za *persona non grata* dyplomatów rosyjskich oraz białoruskich, a także ich ekspulsją,
- stosowaniu administracyjnych narzędzi, takich jak: wydalenie obcokrajowców, odmowa udzielenia obywatelstwa, odmowa wjazdu na teren RP, czy cofnięcie zgody na pobyt w Polsce,
- prowadzeniu profilaktycznych szkoleń wśród urzędników i pracowników mających dostęp do informacji niejawnych.

Ponadto, nasuwające się wnioski z podjętych przez Autora analiz, każą widzieć już nie tylko Rosję i Białoruś, jako główne państwa zainteresowane szpiegowaniem w Polsce. Zdecydowanie do grona wywiadów najchętniej infiltrujących na terenie RP dołączyły także Chiny, które dynamicznie rozwijają swoją agenturę w tej części świata. Niepokojąca jest skala wpływów wywiadu chińskiego i rosyjskiego, które nawiązują kontakty z polskimi obywatelami piastującymi szczególnie strategiczne stanowiska, w tym po urzędników, żołnierzy, a także byłych funkcjonariuszy służb specjalnych. Utrzymuje się dość podobna liczba prowadzonych postępowań w sprawie szpiegostwa a obszarami najbardziej narażonymi na obcą infiltrację są: polityka, gospodarka, surowce i obronność. Wymienione czynniki powodują, że przed polskimi służbami kontrwywiadowczymi wciąż stają wiele wyzwań, zarówno starych jak i nowych, które wymuszają konieczność zwiększania wysiłków w przeciwdziałaniu obcej aktywności szpiegowskiej.

BIBLIOGRAFIA REFERENCES LIST

PIŚMIENNICTWO LITERATURE

- Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, *Ochrona Bezpieczeństwa Wewnętrznego Państwa i Obywateli w latach 2015-2019. Największe wyzwania*, <https://www.abw.gov.pl/pl/aktualnosci-1/1589,OCHRONA-BEZPIECZENSTWA-WEWNETRZNEGO-PANSTWA-I-OBYWATELI-W-LATACH-2015-2019.html> (dostęp: 28.02.2020).
- Bondaryk K., *Cztery lata z życia ABW. Dobre praktyki i modernizacja*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2011, nr 5.
- Burczaniuk P., *Przestępstwo szpiegostwa – rys historyczny, aktualne regulacje na tle doświadczeń praktycznych i analizy prawno-porównawczej wybranych państw* [w] *Uprawnienia służb specjalnych z perspektywy współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa narodowego. Wybrane zagadnienia*, P. Burczaniuk (red.), Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Warszawa-Emów 2017.
- Hoc S., *O tak zwanym szpiegu i terroryście koronnym* [w] *Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego. Tom XLIII. Księga Jubileuszowa Profesora Tomasza Kaczmarka*, J. Giezek, D. Gruszecka, T. Kalisz (red.), Wrocław 2017.
- Hoc S., *Raz jeszcze o penalizacji szpiegostwa w kodeksie karnym* [w] *Pro dignitate legis et maiestate iustitiae. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Witolda Kuleszy*, A. Liszewska, J. Kulesza (red.), Łódź 2020, s. 773-798.
- Fetke F., *Szpiegostwo w polskim prawie karnym – czy istnieje potrzeba zmian legislacyjnych?*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2010, nr 3.
- Głowania K., *Wywiad i szpiegostwo gospodarcze*, „Zeszyty Naukowe Ruchu Studenckiego” 2013, nr 2.
- Górka M., *Rola i zadania kontrwywiadu w obszarze funkcjonowania państwa z uwzględnieniem wybranych aspektów polityki bezpieczeństwa III RP*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 2017, nr 2.
- Kamiński M.A., *Intelligence Sources in the Process of Collection of Information by the U.S. Intelligence Community*, „Security Dimensions”, 2019, t. 32, <http://10.5604/01.3001.0014.0988>.
- Kuczur T., *Historyczne i prawne uwarunkowania przestępstwa szpiegostwa w Polsce w XX wieku*, „Dzieje Najnowsze” 2020, Rocznik LII.
- Lebiedowicz A., *Istota szpiegostwa w polskim prawie karnym*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2017, Zeszyt 2(26).
- Mider D., Garlicki J., Mincewicz W., *Pozyskiwanie informacji z Internetu metodą Google Hacking – biały, szary czy czarny wywiad?*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2019, nr 20.
- Rządowy program ochrony cyberprzestrzeni RP na lata 2009-2011. Założenia*, Warszawa 2009.
- Raport z działalności ABW za rok 2009*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2010, nr 2.
- Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2010 r.*, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Warszawa 2011.
- Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2011 r.* Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Warszawa 2012.

- Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2012 r.*, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Warszawa 2013.
- Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2013 r.*, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Warszawa 2014.
- Raport z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w 2014 r.*, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Warszawa 2015.
- Siedlecka E., *Polityk szpiegiem?*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kraj/1750256,1,polityk-szpiegiem.read> (dostęp: 27.02.2020 r.).
- Sprengel B., *Ochrona kontrwywiadowcza realizowana przez ABW w świetle jej raportów z lat 2009–2014* [w] *Służby specjalne we współczesnym państwie*, Z. Siemiątkowski, A. Zięba (red.), Warszawa 2016.
- Świerczek M., *Aktywność w Polsce służb specjalnych państw powstałych po rozpadzie ZSRR-na podstawie „Raportów z działalności Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego” za lata 2009-2012,”* Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2013, wydanie specjalne.
- Zespół Wpolityce.pl, *Sąd skazał Marka W. za szpiegostwo na rzecz GRU*, <https://wpolityce.pl/kryminal/453845-marek-w-skazany-za-szpiegostwo-na-rzecz-gru> (dostęp: 27.02.2020 r.).

ŹRÓDŁA SOURCES

- Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. *Kodeks karny* (Dz.U. z 1969 r. Nr 13, poz. 94 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny* (Dz.U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. *o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego i Służbie Wywiadu Wojskowego* (Dz.U. 2006 Nr 104 poz. 709).
- Ustawa z dnia 24 maja 2002 r. *o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu* (Dz.U. 2002 Nr 74 poz. 676).
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 r. *o karach za szpiegostwo i niektóre inne przestępstwa przeciw Państwu* (Dz.U. z 1928 r. nr 18 poz. 160).
- Rozporządzenie Prezydenta RP z dnia 11 lipca 1932 r. *Kodeks karny* (Dz.U. z 1932 r. Nr 60, poz. 571).
- Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 20.03.2017 r. w sprawie sygn. akt. XII K 91/16.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.